

AZ ÍGY LÁTOM ÉN A KITELEPÍTÉST ESSZÉÍRÓ VERSENY ÉRTÉKELÉSE

A Katedra folyóirat *Így látom én a kitelepítést* címmel idén ősszel esszéíró pályázatot hirdetett meg az alapiskolák felső tagozatos tanulói számára, melyre tizennégy pályázat érkezett be. Minden pályázati anyag, esszé megfelelt a felhívás kritériumainak, melyeket négytagú zsűri – doc. Simon Attila, PhD, a Selye János Egyetem Történelem Tanszékének tanszékvezetője, a Fórum Kisebbségkutató Intézet ügyvezető igazgatója; Mgr. Angyal László, PhD, a Katedra Történelemverseny szervezője, történelemtanár; Mgr. Presinszky Ágnes, a Katedra Történelemverseny volt gesztora, történelemtanár; Mgr. Tóth Tibor, a Katedra Földrajzverseny szervezője, történelemtanár – egymástól függetlenül bírált el.

A beérkező pályamunkák nagyfokú felkészültségről, alaposságról, utána-járásról tanúskodnak. Az értékelésnél több szempontot vettünk figyelembe. Egyrészt, hogy megfelelt-e az adott pályamunka az esszé mint műfaj követelményeinek, az irodalmi, stilisztikai, nem utolsó sorban nyelvhelyességi szabályoknak. Értékeljük őket tartalmi és történelmi összefüggésük alapján, de nagyon jelentősen befolyásolta döntésünket, hogy érzelmi szinten mennyire hat ránk az adott esszé mint befogadókra, tanárookra, szakemberekre. Örömmel nyugtázhatjuk, hogy a pályamunkákat beadó tanulók között nagyon sok ígéretes tehetség található, kis odafigyeléssel, támogatással, buzdítással a jövőben nagy sikereket érhetnek el hasonló területeken. Ennek tükrében szeretnénk megköszönni a felkészítőknek, azoknak a pedagógusoknak, történelemtanároknak az áldozatos munkáját, akik segítőkészséget, egyengetést, tanácsokat adtak a

gyerekeknek. Szakszerű tanácsaiknak köszönhetően példás fogalmazások születhettek, és ezért is biztatunk mindenkit, hogy bátran vegyenek részt hasonló pályázatokban a jövőben is, akár a Katedra folyóirat által meghirdetettekben.

Mivel fiatal korosztályról van szó, ennél fogva a pályázók nem tapasztalhatták meg a kitelepítés borzalmait, így szakirodalomhoz fordultak munkájuk kidolgozása kapcsán. Sokan viszont – nagy örömünkre – nagyszüleik, rokonaik, hozzátartozóik, ismerőseik elbeszélése alapján vetették bele magukat a munkába. A megemlékezés mellett az is fő célja volt a pályázati kiírásnak, hogy a kitelepítés szomorú eseményét átélő személyek saját tapasztalataikat, emlékeiket, érzéseiket átadják utódaiknak, hogy azok tanuljanak, okuljanak belőlük, így próbálják elkerülni a történelem szükségtelen megismétlődését.

Az esszéket olvasva mély megrendülés, borzongás lett úrrá rajtunk, de szerencsére sok esetben a történetek végső kicsengése pozitív töltésű volt. Megerősítette bennünk, zsűritagokban is, hogy a fiatal nemzedéknek fontos az identitásának megőrzése, hogy tud okulni a történelem szörnyűségei mozzanataiból, mi több, igyekszik tenni ellene, hogy elkerülje az ilyen és ehhez hasonló borzalmak megismétlődését, bekövetkezését.

A zsűri tagjai egymástól függetlenül olvasták a beérkező pályamunkákat, kódokkal ellátott, névtelenségbe burkolózott esszék értékelésén dolgoztak, viszont a végső elszámolásnál a döntés teljesen egybecsengő volt. Ennek megfelelően a következő sorrendet sikerült felállítanunk (a 3. helyezésre két diákot is sorolva):

1. hely: **Kunc Bianka**, Deáki Alapiskola; felkészítő tanár: Mgr. Šošik Tímea
2. hely: **Molnár Frigyes**, Móricz Zsigmond Alapiskola és Óvoda, Diósförgepatony; felkészítő pedagógus: Mgr. Orisko Éva
3. hely: **Palcsó Vivien Dorka**, Tompa Mihály Alapiskola, Rimaszombat; felkészítő: Arany Nikolett
3. hely: **Tóth Ákos**, Corvin Mátyás Alapiskola, Gúta; felkészítő: Bese László

Az esszéket beküldött tanulók névsora csak a bírálati munkát befejezően derült ki. Az esszéíró versenybe a díjazottakon kívül a következő versenyzők kapcsolódtak be: *Bús Máté*, Tallósi Alapiskola, felkészítő: Horváth Diana; *Čahák Vivien*, Tallósi Alapiskola, felkészítő: Horváth Diana; *Tonkó Vivien*, Tallósi Alapiskola, felkészítő: Horváth Diana; *Liptai Jázmin*, Farkasdi Alapiskola és Óvoda, felkészítő: Pásztor Judit; *Seres Karolina*, Farkasdi Alapiskola és Óvoda, felkészítő: Pásztor Judit; *Mezei Ádám*, Móricz Zsigmond Alapiskola és Óvoda, Diósförgepatony, felkészítő pedagógus: Orisko Éva; *Nagy Ádám*, Corvin Mátyás Alapiskola, Gúta, felkészítő: Bese László; *Bartal Carmen*, Kürti Alapiskola, felkészítő: Pócs Krisztina; *Pócs Alexandra*, Kürti Alapiskola, felkészítő: Pócs Krisztina; *Zsákovics Sára Erika*, Vámbéry Ármán Alapiskola, Dunaszerdahely, felkészítő: Ozorák Erika.

A díjazottak esszéit a Katedra februári és márciusi számában, valamint a www.katedra.sk oldalon tesszük közzé. A nyertes tanulóknak és felkészítő tanáraiknak szívből gratulálunk!

Az esszéíró verseny zsűrije

ÍGY LÁTOM ÉN A KITELEPÍTÉST

Egy ragyogó szeptemberi napon édesanyám megkért, hogy kísérjem el őt és dédimamát falunk egyik rendezvényére. A kitelepítés és deportálás 70. évfordulójára emlékeztek meg községünkben.

- Na – gondoltam magamban –, megint egy unalmas délután.

De mivel szívből szeretem dédikét és anyát, úgy döntöttem, hogy eleget teszék kérésüknek, és elmegyünk együtt a kultúrházba.

Annyit tudtam a kitelepítésről és a deportálásról, hogy a II. világháború utáni években elűzték a magyarokat a Felvidékről, mivel nem akarták magukat szlovákoknak vallani. Azt is tudtam, hogy dédike és családja is a deportáltak közé tartozott. Egyre többet gondoltam arra a bizonyos szombati napra, éreztem, meg kell tudnom, mi történt a családommal bő hetven évvel ezelőtt. Elmentem hát dédikéhez, aki az idén lesz nyolcvanegy éves, és nekem még soha nem mesélt a deportálásról. Édesanyám szerint túl sok fájdalmas emlék nyomja a szívét, ezért édesanyám is csak nagyon keveset tud ezekről az évekről. Elmentem hát dédikéhez, és megkérdeztem:

- Dédi, hát mi történt hetven évvel ezelőtt?

Ő rám nézett jószágos szemeivel, megfogta ráncos kezével a kezemet és elmondta, hogy majdnem annyi idős volt, mint most én, amikor el kellett hagyniuk szülőfalujukat. Aztán, mintha egy zsilip kapuja szakadt volna ki, elmesélte a történetet, ami rányomta a bélyegét egész további életére.

1947 januárjában a csehszlovák katonaság körülrzáta falunkat, és aki nem

vallotta magát szlováknak, annak csomagolnia kellett. A családjával együtt el kellett hagynia a házát. Űkapám az utolsó pillanatig reménykedett, hátha meggondolják magukat, hiszen ő hat gyerekekkel, köztük egy két hónapos csecsemővel mégis hová mehetne... De amikor az utolsó reggelen szlovákul megkérdezték tőle, aláírja-e a nyilatkozatot, hogy ő márpedig szlovák, kérdően nézett feleségére, aki csendesen megcsóválta a fejét, és érthetően azt mondta: „Magyar vagyok, nem tudom, miről beszélnek!”

Ezzel a mondattal megpecsételődött az egész család sorsa. Pár órát kaptak, hogy összecsomagoljanak, majd a vonatállomásra vitték őket. Nem tudták, hogy hová mennek, nem tudták, hogy az életet vagy a halált választották-e. Nem tudták, viszontlátják-e szülőföldjüket, itt maradt családtagjaikat, barátait. Imádkozhatnak-e még valaha a deáki kéttornyú templomban?

A csehországi Podbořanyba vitték őket. Pár napig a hatgyerekes család nem kellett senkinek. Úgy válogattak a csehek a deportáltak közül, mint a lóvásáron. Dédike, aki akkor tíz éves volt, ezt nagyon megalázónak tartotta. Végül egy tanyán kötöttek ki. A nővérei és az édesapja mezőgazdasági munkát végeztek, ő maga a háztartásban segített édesanyjának. Két évig tartott száműzetésük, csak a legalapvetőbb kifejezéseket tanulták meg csehül. Mindvégig megmaradtak magyaroknak. Az első adandó alkalommal hazatértek szülőfalujukba. Dédike szerint űkapám magát okolta, hogy ilyen helyzetbe taszította

saját családját, de mama mindig azt válaszolta, ő emelt fővel fog egyszer hazatérni a saját házába.

Dédi gyerekefjével élte át a deportálást. Láta a könnyeket, érezte a bizonytalanságot és a fájdalmat, volt megbélyegezett, megalázott. Szüleitől megtanulta az emberi tartást és helytállást, hitet, összetartozást.

Most már vártam az emlékünnepeket. Úgy éreztem, én is közéjük tartozom. Már tudtam, miért könnyes az idős emberek szeme, amikor a történész elmondta a történelmi háttérét a kitelepítésnek és a deportálásnak. Már tudtam, miért állnak a kitelepítettek szó nélkül a templom kapujában és imádkoznak. Eddig is ismertem e két szó jelentését, de most már megértettem. A kitelepítés és a deportálás számomra már nemcsak pusztán történelmi tény. Minden szám mögött nehéz emberi sorsok rejtőznek. Ezért kell emlékeznünk. A megemlékezés után még sokáig nem tudtam elaludni. Feltettem hát magamnak a kérdést: Gyűlölhetnek-e engem azért, mert édesanyám után félig magyar vagyok, édesapám után meg félig szlovák? A kérdéseimre még mindig keresem a választ...

A fiatalok jelentik a jövőt. Sajnos a hetven évvel ezelőtti történelem megismételheti önmagát. Nekünk kell tenünk azért, hogy a gyűlölet és az igazságtalanság ne találjon utat magának. Dédike szavaival élve: „Megbocsátani lehet, de feledni nem!”

Kunc Bianka, 9. osztályos tanuló, az esz-széíró verseny győztese

„SZÜLŐFÖLDEM SZÉP HATÁRA”

Egy verőfényes nyári reggelen fehér borítékot hozott a postás. A boríték Magyarországról érkezett. Miután édesanyám felbontotta a küldeményt, egy szép meghívó esett ki belőle. Először esküvői meghívóra gondoltunk, de miután elolvastuk, akkor jutott tudomásunkra, hogy születésnapra vagyunk hivatalosak. Nem is akármilyen születésnapra! Apai nagyapám nagynénje, aki Budapesten él, szeptember 16-án töltötte be 90. életévét. Kérése az volt, hogy itt, Szlovákiában szeretné megünnepelni születésnapját népes családja körében. Számomra ez akkor még nagyon furcsának tűnt. Miért jön el egy idős néni éppen ide, Diósförgepatonyba, Pestről, hogy itt ünnepeljen? Megkérdeztem nagymamát, aki elmondta, hogy Viola néni itt született Diósförgepatonyban, s 1947-ben kitelepítették őt Magyarországra.

A kitelepítésről, a deportálásról az iskolában, a történelemórán tanultunk. Már akkor felkeltette érdeklődésemet, vajon hogyan élhették tovább mindennapjaikat azok az emberek, akiket elszakítottak szülőföldjüktől, szülőfalujuktól. Elhatároztam, ha az ünnepségen lehetőségem nyílik rá, megkérdezem Viola nénit.

Elérkezett a nagy nap. Mivel Viola nénit én csupán nagymamám, édesapám elbeszéléséből ismertem, úgy gondoltam, egy megtört idős néni érkezik Budapestről. Viszont kellemesen csalódtam. A néni még ma is nagyon jó egészségnek örvend, korát meghazudtoló frissességgel mozog. Amikor édesapám oldalán belépett a terembe,

az egybegyűlt rokonság láttán könnyekig meghatódott. Azután kérdés nélkül emlékezni kezdett. Elmondta, milyen szép, gondtalan gyermekkor volt Diósförgepatonyban, ahol szüleivel és ikertestvérével, Józseffel élt. Jólétben éltek, az édesapja módosabb gazdának számított a faluban. Még a második világháborút is átvészelte a család, majd következett 1947, amikor családjuk élete megváltozott. Egyik nap, mikor felébredtek, az ajtajuk előtt találták a rettegett fehér lapot, amin az állt, hogy kötelesek elhagyni az országot. A földjeiket, az állatokat, az otthonukat és sok minden mást hátra hagyva kellett elhagyniuk szülőfalujukat. Fűtetlen vagonokban szállították őket egészen Magyarorszáig, ahol először Baranya megyébe, Mágocsra kerültek, majd a család Dorog városába költözött. Viola néni elmondása szerint szülei sohasem békéltek meg azzal a tudattal, hogy más országban kell leélniük hátralévő éveiket. Ők többé már nem láthatták szülőfalujukat, nem mehettek ki szüleik sírjához.

A néni húsz évesen, nagyon fiatalon bekerült egy egészen más közegbe, mint amihez itthon szokott. Barátok, rokonok nélkül nagyon nehéz volt a kezdet az idegen országban. A helyiek is idegenként tekintettek rájuk. Később Dorogon találta meg élete párját, akivel a jobb megélhetés miatt Budapestre költöztek. Gyermeük nem született, ennek ellenére nagyon boldogan éltek. Viola néni Budapesten leérettsgizett, és nyugdíjazásáig titkárnóként dolgozott egy gyárban. Férje sajnos már nem él, egyedül lakik, de mindig

szívesen fogadja – ahogy ő nevezi – az itthoni látogatókat. Számára az itthon Diósförgepatony, az otthon pedig Budapest. Elmesélte azt is, amikor először visszatért szülőfalujába férjével együtt. Sírva borult le a falu határában megcsókolni az anyaföldet, majd első útja nagyszülei sírjához vezetett. Elárulta, hogy a mai napig őrzi azt a kis doboz földet, amit első hazatérése után vitt magával a falu határából, ahol a család földjei voltak.

Viola néni elbeszélése után megértettem, miért itt akarta ünnepelni kerek születésnapját. Hiszen itt, a Csalóközben vannak a gyökerei, legközelebbi hozzátartozói, akik tisztelettel és nagy-nagy szeretettel veszik körül.

Ez az idős néni példát mutatott mindannyiunknak, úgy az egymás iránti szeretetből, mint a szülőfalunk iránti tiszteletből. Mindenkire volt egy-két jó szava. Szülőfalujáról nagyon sok szeretettel beszélt. Ahogy mondta, ha megkérdezik tőle, hová valósi, mindig azt mondja, a felvidéki Diósförgepatonyba, de jelenleg Pesten él.

Az ünnepség után sok minden kavargott bennem. Elgondolkoztam, vajon a néni helyében én hogyan éltem volna meg azt a sok borzalmat, amit át kellett élnie. 15 évesen belegendolni is nehéz, mi történne, ha a történelem ismételné önmagát. Úgy gondolom, nekünk, akiknek megadatott a jólét, a szabadság, kötelességünk ápolni hagyományainkat s tisztelni a kitelepítettek emlékét.

Molnár Frigyes, 9. évfolyamos tanuló, az esszéíró verseny 2. helyezettje